

Riigikogu keskkonnakomisjoni

istungi protokoll nr 164

Esmaspäev, 24. september 2018

Tallinn, Toompea

Algus 11.05 lõpp 12.45

Juhataja: Rainer Vakra

Protokollija: Andra Ainsaar

Võtsid osa: Valeri Korb, Andres Metsoja, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe (alates 11.30), Kalle Palling, Urve Palo (alates 11.50), Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Terje Trei

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algatajad Kaul Nurm ja Vahur Kollom, Eesti Maaülikooli dotsent Paavo Kaimre, Erametsaliidu tegevjuht Andres Talijärv ja juhatuse nõunik Arpo Kullerkupp, Eesti Metsatöötajate Ametiühingu esindajad Jaan Aiaots ja Aimar Pärnalaas, Riigimetsa Majandamise Keskuse juhatuse liige Kristjan Tõnisson, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu tegevjuht Hendrik Välja, Eesti Jahimeeste Seltsi nõunik Kaarel Roht, Keskkonnaministeeriumi asekanstler Marku Lamp ja metsaosakonna peaspetsialist Kristel Järve, Keskkonnaagentuuri direktor Taimar Ala ja metsaosakonna juhataja Taivo Denks (2. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala (24.09-30.09.2018) töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine „Metsarahu manifest“, avalik istung (<https://www.youtube.com/watch?v=DODF0Frjtu8&feature=youtu.be>)

1. Nädala (24.09-30.09.2018) töökava kinnitamine

Esmaspäev, 24.09.2018 kell 11.00 konverentsisaalis

1. Nädala (24.09-30.09.2018) töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine „Metsarahu manifest“, avalik istung

Teisipäev, 25.09.2018 kell 14.00

1. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile - Eesti seisukohad teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamist käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu kohta – COM(2018) 340
2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile – Eesti seisukohad Komisjoni teatise Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotisaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa, mis kaitseb: puhas õhk kõigile“ kohta – COM(2018) 330
3. Muud küsimused

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala (24.09-30.09.2018) töökava. (konsensus- Valeri Korb, Andres Metsoja, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Rainer Vakra)

2. Kollektiivne pöördumine „Metsarahu manifest“

Rainer Vakra märkis, et kollektiivse pöördumise on algatanud Kaul Nurm, Vahur Kollom ja Eesti Vabaerakond 15.06.2018. Kollektiivse pöördumise selgituses märgitakse, et algatuse mõte on anda täiendav sisend strategiadokumendile „Metsanduse arengukava aastateks 2021-2030“ (MAK2030).

Kaul Nurm andis ettekandes ülevaate pöördumise sisust. Ettekandja tõi välja mõned pöördumises tõstatatud probleemid: kehtestada raiemaht, mis võimaldab metsadel taastuda senistest üleraietest ja välja töötada selle kontrollmehhanism, lõpetada seaduslikud lageraied looduskaitsealadel, muuta metsastatistika usaldusväärseks ja rakendada lageraiete asemel püsimeetsandust. Seejuures ei käsitle pöördumine kõiki metsanduse olulisi murekohti, näiteks metsade taastamist ja kevadist raierahu.

Marku Lamp selgitas ettekandes (protokolli lisa 1) uue metsanduse arengukava koostamise hetkeseisu. Praegu ollakse protsessi esimeses etapis, milles luuakse dokument arengukava koostamise algatamiseks. Algatamise ettepanekusse on toodud MAK2030 koostamise eesmärgid ja prioriteetsete probleemide sõnastused. Planeeritav MAK2030 esitamine Riigikogule on kevadel 2020. aastal.

Rainer Vakra tundis huvi, et kas MAK2030 töörühmades on olnud osapoolte vahel ka vastasseisu või jõutakse alati kompromissini. **Marku Lamp** vastas, et töörühmades on erinevate vaadetega huvigrupid ning vaidlused on paratamatud tekkima. Kui kokkulepet ei saavutata, siis fikseeritakse ka mittekonsensuslik otsus.

Rainer Vakra küsis, et kas Keskkonnaagentuuril on plaanis vaidluste vähendamiseks tellida välismaalt audit metsastatistika kogumise kohta. **Taimar Ala** selgitas, et praegu kasutatav meetodika on loodud rahvusvahelises koostöös aastal 2004 ja kohandatud Eesti tingimustele. Samuti ei ole tulnud ettepanekuid alternatiivsete ja paremate meetodite kohta, et metsastatistika oleks usaldusväärsem. Keskkonnaagentuur on korraldanud SMI õppepäevi ning valmis neid veelkord tegema, et kõik küsimused saaksid vastatud. **Marku Lamp** lisas, et MAK2030 töörühmades on samuti statistika õigsust arutatud ja kõikide osapoolte meetodikasse süvenemisel enam arvudes ei kahelda. Seega ei peaks enam rääkima statistika usaldusväärsusest, vaid pigem kuidas seda esitada ja kas kogutud andmed annavad kõigele vastused. **Paavo Kaimre** täiendas, et MAK2030 alusuuringut koostavad teadlased on arvamusel, et SMI on Eesti metsanduse arendamise jaoks väga oluline algmaterjal. SMI

töörühma peaks tugevdama ja kaasama tänapäevaseid meetodeid. Samuti on olemas palju algmaterjali, kuid nõrgem koht on selle pidev analüüs.

Kalle Palling palus pöördujatel välja tuua puidutöötlemise viisid ja valdkonnad, mida peaks hakkama eelisarendama, et kasutada paremini kõrge väärtusega puitu. **Kaul Nurm** märkis, et praegu jääb arvestatav osa puidust väärimata ja see müüakse ümarpalgina. Pöördujad ei nimetaks erinevaid puidutöötlemise tehnoloogiaid, kuid puidu väärimisel tuleks luua uusi tooteid, lisandväärtust ning töökohti.

Kalle Palling tundis huvi, et millises sektoris on väheväärtuslik puit ja mis oleks selle potentsiaal ning kus väärimata puitu liiga vähe. **Hendrik Välja** selgitas, et Eesti puidutööstus suudab praegu väga hästi väärimata väärtuslikku puitu. Seejuures jääb vajaka paberi- ja küttepuidu väärimisest, kuid selleks on tehtud investeeringuid, näiteks paberipuust aiamööbli valmistamiseks. Samas, kui tahta saavutada oluline puiduväärimise arenguhüpe, siis hakkab mehaanilise töötlemise potentsiaal otsa saama ja kõrgema lisandväärtuse loomiseks tuleb vaadata tselluloosi tootmise suunas. Näiteks toodavad soomlased ühest tihumeetrist üheksa korda rohkem lisandväärtust, kui eestlased, mis põhineb suuresti tselluloositööstusel. Teine nõrk koht on suured väheväärtusliku puidu alad (näiteks küpsed hall-lepikud), mis peamiselt leiavad kasutust energeetikas.

Kalle Palling palus kirjeldada jahimeeste praegust olukorda suhetes riigi ja eraomanikega. **Kaarel Roht** märkis, et hetkel toimib kolmepoolne koostöö rahuldavalt. Maaomanik peaks arvestama, et mida rohkem metsa raiutakse, seda enam luuakse elupaiku metskitsele ja hirvele. **Kaul Nurm** täiendas, et kolme osapoole vahel väga suuri ekstsesse ei ole olnud, kuid kindlasti annab valdkonnas asju paremini korraldada.

Andres Metsoja küsis, et kuidas on RMK tegevus vastuoluline. **Kaul Nurm** selgitas, et konflikt ulatub Keskkonnaministeeriumi funktsioonideni, kes kavandab keskkonnalaseid regulatsioone ja teiselt poolt ka sama ressursi majandustegevust – sellised tegevused peaksid lahus olema. Seega võiks viia riigimetsade majandamine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi või Maaeluministeeriumi haldusalasse. **Kristjan Tõnisson** lisas, et RMK tegevus on seaduse alusel paika pandud ja RMK juhtimises osalevad erinevad institutsioonid. Pigem võib selline vastuolu olla tunnetuslik, kuid RMK lähtub oma tegevuses ainult kehtivast seadusandlusest.

Meelis Mälberg tundis huvi, et milliste riikide metsamajandamise praktikad tuleks Eestil eeskujuks võtta. **Kaul Nurm** vastas, et eeskujuna tasub otsida Skandinaavia riikidest, kuid kindlasti võiks järgida ka Austriat, kes on üks Euroopa Liidu metsanduses heaks sisendi andjaks.

Valeri Korb küsis, et kas pöördujad on arvamusel, et Eesti metsad praeguse raiemahu juures ei suuda taastuda. **Kaul Nurm** selgitas, et pöördumisega pakutud raiemaht (6 miljonit tm/a) on konservatiivne. Kindlasti ei ole pöördujate eesmärk seisma panna Eesti puidutööstust. Samas ei tohiks raiemahtu arengukava koostamisel kiirustades otsustada, kuid ka arutelusid põhjendamatult pikaks venitada, kuna see annab kindlustunde kõikidele sektori osapooltele. **Jaan Aiaots** tõi välja, et väga järsk raiemahu alandamine tekitab metsatöötajatele suuri probleeme. Uuringute järgi tähendab 1 miljon tm ligi 2000 töökohta Eestis. **Hendrik Välja** nõustus, et tööstus on tänaseks võtnud riske ja teinud investeeringud kehtivatele arengukavadele tuginedes, et puitu Eestis väärimata, kuid oluline raiemahu alandamine tekitab muret ja ettevõtluses ebakindlust.

Kaul Nurm märkis, et pöördumises toodud raiemaht on vaid läbirääkimiste lähtepunktiks. Eesti puidutööstus on oluline tööandja, kuid võib-olla tasuks kaaluda ka puidu importimist metsarohketest naaberriikidest. Kindlasti ei tohiks metsasid ülemajandada isegi siis, kui tööstusharu seda nõuab. Manifesti sõnum on leida tasakaal.

Andres Metsoja tundis huvi, et kui pöördumisega soovitakse rakendada püsimeetsandust ning samas suuremat metsa istutamist, siis kui tõhus on metsa istutada harvendusraie langile. **Kaul Nurm** selgitas, et püsimeetsandus ei ole väga levinud, kuid on riike, kus seda ainult rakendataksegi. Esialgu võiks Eestis uurida kasvõi pilootprojektina püsimeetsanduse majanduslikke tulemusi.

Kalle Palling küsis, et kui palju on ette tulnud lageraideid looduskaitsealadel. **Kristjan Tõnisson** vastas, et tulenevalt looduskaitsealadest on kaitsealade piiranguvööndites lageraie lubatud ainult siis, kui eeskiri seda ette näeb. RMK tegi kaitstavate alade piiranguvööndites 2017. aastal uuendusraiet kokku 72 ha, millest lageraiet 34 ha, käesoleval aastal vastavalt uuendusraiet 24 ha, millest lageraiet 8,9 ha. RMK hallatavaid piiranguvööndeid on kokku ligi 80 000 ha ja uuendusraied mõjutasid seda möödunud aastal ca 0,1% ja sel aastal 0,03%. **Kaul Nurm** märkis, et inimeste emotsionaalse haavatavuse ärahoidmiseks võiks metsaomanik avaldada enne raietööd põhjendatud selgituse miks ja kus raiet tegema hakatakse.

Rainer Vakra tundis huvi, et kas on kaitsealasid, mille eeskiri lubab lageraiet just teatud liigi säilimiseks. **Kristjan Tõnisson** märkis, et kaitseala piiranguvöönd on kaitseala majandatav osa, kus raie on lubatud eeskirjaga seatud piirides. Kui eeskirjaga on lubatud lageraie, siis kaitstav elustik ei ole piiranguvööndis ja lageraiega ohustatud. **Marku Lamp** lisas, et kaitseala on jaotatud sihtkaitsevööndiks, kus majandustegevus ei ole lubatud ja on jäetud looduslikule arengule, ja seda ümbritsevaks piiranguvööndiks, mis on n-ö puhver ja lubatud on oluliste kitsendustega majandustegevus. Tegevuse reeglid pannakse paika iga kaitseala eeskirjades, vastavalt kaitstavale kooslusele. Samuti on piiranguvööndi lageraielandid väikesed: sageli 1 ha, väga harva kuni 2 ha. **Andres Talijärv** tõi välja, et umbes pool metsamaast on Eestis eraomandis, millest ligi 10% on seotud kaitsealadega. Metsaomanik on pigem häiritud, kui tema metsas ei ole kaitse-eeskirja tõttu lageraied lubatud. Seega on tulevikus piiranguvööndites paratamatu väikeste lageraielankide lubamine, kui metsa seisund on vastav.

Kalle Palling küsis, et mis on metsa- ja puidutööstuse osakaal Eesti ekspordibilansis. **Kaul Nurm** vastas, et ei oska seda peast öelda, aga puit moodustab ekspordist umbes veerandi.

Urve Palo tundis huvi, et kes kontrollib riigi- ja erametsades lageraielankidel metsade järelkasvu. **Marku Lamp** selgitas, et Keskkonnaamet teostab iga aasta inventuuri nendel aladel, kus on eelnevatel aastatel lageraiet tehtud. Metsauuendamiseks on kaks meetodit: istutamine ja looduslik uuendus. Eesti erametsades kasutatakse 70% looduslikku uuendust ja ülejäänud juhul kultiveerimist. Samuti on kohustus jätta langile seemnepuid ja lisaks säilikipuid loodusliku mitmekesisuse hoidmiseks. Kehtiva arengukava kohaselt on eesmärk saavutada erametsades 40% uuendus läbi kultiveerimise, kuid probleemiks on istikute nappus. Lisaks pooldavad ökoloogid pigem looduslikku uuendamist, et saaks areneda sellele kohale omane kooslus. Seejuures istutamine suunab metsa kasvu ja tagab metsaomanikule kiirema tulu. **Rainer Vakra** täiendas küsimust, et kas aastate jooksul on algatatud metsaomaniku suhtes menetlust metsa uuendamata jätmise eest. **Marku Lamp** vastas, et on tehtud ettekirjutisi ja märgukirju, kuid kedagi rahaliselt trahvitud ei ole. Looduslikule uuenemisele jäetud lankidest 90% uueneb tähtajaliselt ja ülejäänule piisab märgukirja saatmisest.

Urve Palo tõi välja, et sageli looduslikule uuenemisele jäetud lank võsastub ning sinna ei kasva enam analoogiline mets, mis oli varasemalt. **Marku Lamp** märkis, et lehtpuu uuendust nimetatakse tavaliselt võsaks, kuid oluline on edasine hooldus – esimesed valgustusraied, et tuleviku puudel oleks ruumi kasvada.

Rainer Vakra küsis, et majandusmetsades peaks kohustama metsade uuendamist kultiveerimisega. **Marku Lamp** selgitas, et istutamine on algus intensiivmetsandusele, mis eeldab ka sellele järgnevat pidevat tegelemist. **Hendrik Välja** lisas, et metsa- ja puidutööstus toetab ideed, et iga lank uuendatakse parima võimaliku puuga, mis sellele kasvukohatüübile sobib. **Andres Talijärv** täiendas, et kõige olulisem on motiveerida metsaomanikku oma metsa majandama. Praegu, ka erinevate maksustamiste kaudu, omanik pigem mõtleb metsamajandamisest loobumisele. Seega on tähtsam metsaomanikke harida ja tõsta nende motivatsiooni metsa teadlikult majandama. Metsa istutamine on metsa arengu algus, mis nõuab ka edasist hoolt – kui seada kohustus selle protsessi algatamisele, siis tuleb motiveerida omanikku ka edasi tegutsema. **Andres Metsoja** nõustus, et kõige olulisem on metsaomaniku teadlikkuse tõstmine oma metsa targalt majandada ja hooldada. Samuti toetas mõtet **Kaul Nurm**.

Eevi Paasmäe tundis huvi, et kas ja kuidas kontrollitakse metsatöömashinatega lõhutud metsa pinnast. **Marku Lamp** vastas, et on olemas vastavad nõuded, mis piirides tohib pinnast kahjustada erinevates kasvukohatüüpides. Väljaveoteede lõhkumise osas on samuti taastamise kohustus. Rikkumiste korral on tulnud ette ka sanktsioneerimisi. Pinnase hoidmine algab õige tehnika ja metsaminemise aja valikust. **Rainer Vakra** palus saata komisjonile ülevaate metsa pinnase rikkumiste statistikast.

Meelis Mälberg küsis, et kuidas on tänapäeval olukord röövraiate osas. **Marku Lamp** märkis, et praegu on need pigem väga harukordsed juhtumid, kui keegi raiub kellegi teise metsa. Samuti ei ole röövraiatud puiduga enam midagi teha, sest puidu varumisel tuleb tõendada puidu päritolu.

Kalle Palling tundis huvi, et milline on praegu puidutööstuses ladude seis seoses möödunud kehva talvega. **Hendrik Välja** selgitas, et olukord oli toona äärmuslik, kuid tänaseks on ettevõtted sellest õppinud ja oma ladude korralduse ümbervaadanud. Seega käesoleval sügisel ladudega probleeme ei tohiks olla.

Kaul Nurm tõi välja Tõrva-Pikasilla teeääres oleva lageraie langi, mis on umbes 20 ha. **Aimar Pärnalaas** märkis, et tegemist on raadamisega ja sinna rajatakse puukool.

Rainer Vakra tänas pöördujaid ning lubas anda manifestile komisjonipoolse vastuse.

Otsustati:

2.1 Koostada kollektiivsele pöördumisele vastuskiri. (konsensus- Valeri Korb, Andres Metsoja, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Rainer Vakra)

(allkirjastatud digitaalselt)
Rainer Vakra
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Andra Ainsaar
protokollija

LISA 1

Metsanduse arengukava aastani 2030 - hetkeseis

Marku Lamp

Asekantsler, Keskkonnaministeerium

24.09.2018

Arengukava koostamise protsess

- I etapp 2018 – VV otsuse ettevalmistamine
 - Põhjendatakse arengukava koostamise vajadust
 - Seatakse eesmärk arengukava koostamiseks
 - Kirjeldatakse lahendamist vajavad probleemid
- II etapp 2019–2020 – arengukava koostamine ja keskkonnamõjude hindamine, avalikustamine, kinnitamine

I etapp - algatamine

- Märtsis 2018 kutsus keskkonnaminister kokku MAK2030 algatamise töörühma, kus on esindatud 4 valdkonda – kultuur, majandus, sotsiaal ja ökoloogia. Kokku on osalenud üle 50 eksperdi ja huvilise.
- Paralleelselt koostati alusuuringut, mis aitab koostöös teadlastega tuvastada probleemistikku. Kirjeldab nii hetkeolukorda kui pakub lahendusi.
- Avalikkuse kaasamine läbi KeM kodulehe, pressiteadete, ürituste, avaliku küsitluse, EISi, mets@envir.ee, töörühma liikmete jm

Hetkeseis

1. MAK2030 algatamise töörühma kohtumised on lõppenud
2. 21. septembril oli tähtaeg kommenteerida MAK2030 koostamise ettepaneku teist versiooni
3. Töörühma tööst otseselt on ettepanekusse toodud MAK2030 koostamise eesmärgid ning prioriteetsete probleemide sõnastused ja kirjeldused

MAK2030 koostamise ettepaneku ülesehitus

- Eesmärgid
 - Olukorra analüüs:
 - MAK2020 täitmise vahearuanne
 - Töörühma kaardistatud 12 prioriteetset probleemi (4x3)
 - Alusuuringu tulemused
 - Seosed teiste arengudokumentidega
 - Mõjude esmane analüüs
 - Arengukava koostamise ajakava
 - Lisa: töörühmas kaardistatud 101 probleemi
- Praegu valmistame ette III versiooni

12 prioriteeti töörühmast

Üldeesmärgid

1. Metsade kasutamine on võimalikult mitmekülgne, vastab ühiskonna ootustele ja vajadustele, aitab leevendada ja kohaneda kliimamuutustega ning tagab sotsiaalselt tasakaalustatud elu- ja majanduskeskkonna ning metsa ökosüsteemide soodsa seisundi.

2. Kaasaegne haridussüsteem ja metsateadus, samuti selgelt mõistetav ja avalikkusele kergelt kättesaadav metsanduslik teave suurendavad ühiskonna teadlikkust ja kujundavad hoiakuid jätkusuutliku metsanduse suunas ning tagavad puidu maksimaalse väärimise ja kõigi metsaga seotud hüvede targa kasutuse.

Pika vaate eesmärk

Metsanduslike otsuste mõju ulatub reeglina kaugemale kui arengukavaga kaetav kümne aastane periood. Seetõttu on arengukava pika vaate (aastani 2100) eesmärgiks tagada metsade sotsiaalselt tasakaalustatud ökoloogiline ja majanduslik jätkusuutlikkus, arvestades kultuurilisi aspekte, võimalikke kliimamuutusi ja globaalseid arenguid eeskätt majanduses ja tehnoloogilises innovatsioonis. Arengukava peab, koos keskkonnamõju hindamisega, määratlema strateegilised valikud, kaaludes erinevaid metsakasutuse ja -kaitse mahtusid.

MAK koostamise II etapp

2019-2020

Seatakse metsanduse arengu eesmärgid ning kirjeldada nende saavutamiseks vajalikke meetmeid ja vahendeid

Keskkonnaminister moodustab MAK koostamise juhtrühma ja temaatilised töörühmad kaardistatud probleemidele lahenduste otsimiseks

MAK koostamise II etapp

- Algatatakse keskkonnamõjude hindamine (KSH)
- Metsanduse arengukava koostamise eest vastutab keskkonnaminister, kes esitab MAK eelnõu Vabariigi Valitsusele aastal 2020
- Metsanduse arengukava kinnitab Riigikogu
- Pidev kaasamine läbi protsessi

Järgmised sammud

- Sel nädalal avalikustame alusuuringu täisversiooni
- Eelnõu saatmine EISi ja tutvustav avalik üritus (26. oktoobril)
- Eelnõu saatmine Vabariigi Valitsusele - novembris
- Otsus Vabariigi Valitsuselt MAK2030 algatamise kohta detsembris
- 2019-2020 MAK2030 koostamine (juhtrühma, teemaatiliste tööruhmade moodustamine, KSH algatamine jm)
- MAK2030 planeeritav esitamine Riigikogule – kevad 2020

Kõik materjalid, sh ettepaneku tööversioonid ja probleemide täielikud kaardistused, on saadaval KeM kodulehel <https://www.envir.ee/et/mak2030-algatamise-tooruhma-kohtumised>

Tänan!

Marku Lamp
Asekantsler, Keskkonnaministeerium
marku.lamp@envir.ee

